

TITULACIÓ: LLICENCIATURA EN DRET

PLA D'ESTUDIS: 1992

ASSIGNATURA: DRET PENITENCIARI (Codi 3047)

PROFESSOR/A: DANIEL IBARS VELASCO

CURS: 2n
QUADRIMESTRE: 2n

CRÈDITS: 4,5

**TIPUS: OPTATIVA/
LLIURE ELECCIÓ**

1. OBJECTIUS

1. Comprendre la transcendència i la problemàtica de l'execució de les penes privatives de llibertat, particularment de la pena de presó.
2. Assimilar els principis i conceptes fonamentals del Dret penitenciari.
3. Conèixer la regulació normativa i jurisprudencial de l'execució de les penes de llibertat.
4. Conèixer la realitat dels Centres Penitenciaris i dels diferents operadors jurídics que intervenen.

2. CONTINGUTS o METODOLOGIA

Classes teòriques i pràctiques.

3. PROGRAMA

- 1.- Evolució històrica de les penes privatives de llibertat. Les penes privatives de llibertat en el sistema de penes del Codi Penal espanyol. Referències al Dret comparat. Alternatives a la presó i transformacions internes de les sancions de privació de llibertat.
- 2.- Concepte i naturalesa jurídica del Dret Penitenciari. Les ciències penitenciàries. Els sistemes de compliment. El sistema progressiu. El sistema de la Llei General Penitenciària.
- 3.- La reforma penitenciària. La Llei Orgànica General Penitenciària de 1979. Principis bàsics: principi de legalitat (garantia de la execució) i de ressocialització. L'estatut jurídic de l'intern. Relació de subjecció especial. Els drets de l'intern: drets de la personalitat, drets civils, socials, econòmics, culturals i polítics. Dret a la intimitat: especial consideració de la protecció de dades de caràcter personal. Els deures de l'intern.
- 4.- Els establiments penitenciaris. Classificació. Establiments de preventius. Establiments de compliment. Establiments especials. Règim tancat, ordinari i obert.
- 5.- Marc institucional. L'Administració penitenciària. Òrgans col·legiats i Òrgans unipersonals.
- 6.- Règim penitenciari. Organització general. Normes relatives a l'ingrés en els establiments penitenciaris. Assistència sanitària. Instrucció i educació. Assistència religiosa.
- 7.- Els drets penitenciaris de l'intern pel que fa a la relació amb l'exterior. Permisos de sortida ordinaris, extraordinaris i especials; requisits, procediment i recursos. Comunicacions i visites. Altres relacions.
- 8.- Beneficis penitenciaris. Els instituts de condonació penal: les redempcions extraordinàries. Requisits, efectes, procediment. Recompenses.
- 9.- Deures legals de l'intern. Mesures de seguretat i vigilància. Mitjans coercitius: classes, requisits, garanties.
- 10.- Règim disciplinari. Principis establerts per la jurisprudència del Tribunal Constitucional. Infraccions i sancions. Competència sancionadora. El principi "non bis in idem" en relació a l'acumulació de sancions penals i penitenciàries. Procediment. Règim de recursos.

- 11.- El tractament penitenciari. Principis inspiradors. La reeducació i reinserció social. Classificació: primer, segon i tercer grau; progressió i regressió. Relacions entre els aspectes de règim i els de tractament. Activitats de tractament.
- 12.- El treball penitenciari com a element de règim i de tractament. Història. Principis constitucionals i legals. Modalitats. Règim jurídic: remuneració, embargabilitat amb el fi de satisfer la responsabilitat civil derivada del delictes, seguretat social. La relació laboral especial penitenciària.
- 13.- El Jutge de Vigilància Penitenciària. Funcions: en primera instància; en segona instància; noves funcions. Execució penal i penitenciària. Aspectes de procediment. El Ministeri Fiscal en l'execució penal i penitenciària. Recursos.
- 14.- L'excarceració. Llibertat condicional. Liquidació de la condemna. Abandonament de la presó preventiva. Llicenciament definitiu. Assistència post penitenciària. Prestacions per desocupació.
- 15.- Règim d'execució de les penes.

4. MATERIALS DE L'ASSIGNATURA

5. BIBLIOGRAFIA

Bibliografia recomanada per al seguiment de l'assignatura:

- TAMARIT / SAPENA / GARCIA/ RODRÍGUEZ, "Curso de Derecho penitenciario", ed. Tirant lo Blanch, València, 2001.
- "Normativa penitenciària", editorial Aranzadi, Pamplona 1998.

Bibliografia complementària seleccionada:

- CID / LARRAURI, "Penas alternativas a la prisión", Barcelona 1997.
- DE LA CUESTA ARZAMENDI, "El trabajo penitenciario resocializador", Donosita 1982.
- FOUCAULT, "Vigilar y castigar", Madrid 1998.
- FRAILE MENDIGUREN, "Un espacio para castigar. La cárcel y la ciencia penitenciaria en España (s.XVIII-XIX)", Barcelona 1987.
- GARCIA ARAN / DE SOLA DUEÑAS, "Legislació penitenciària europea comparada", Barcelona 1991.
- GARCIA VALDES, "Teoría de la pena", Madrid 1985.
- GARCIA VALDES (dir.), "Historia de la prisión. Teorías economicistas. Crítica", Madrid 1997.
- GIMENEZ SALINAS / RIFA ROS, "Introducció al Dret penitenciari - Teoria i pràctica", Barcelona 1992.
- MAPELLI / TERRADILLOS, "Las consecuencias jurídicas del delito", Madrid 1993.
- MELOSSI / PAVARINI, "Cárcel y fábrica. Los orígenes del sistema penitenciario", Amdril 1980.
- POLAINO NAVARRETE, "Estudios penitenciarios", Córdoba 1988.
- TELLEZ AGUILERA, "Los sistemas penitenciarios y sus prisiones", Madrid 1998.

6. AVALUACIÓ

Examen escrit teòric i/o la realització de les pràctiques proposades. La realització d'algun treball individual sobre alguna de les obres recomanades, d'acord amb les orientacions del professor, pot millorar la nota final.